

Türk Dünyasında Kültür ve Yaratıcı Endüstri Yönetişimi Üzerine Bir Değerlendirme*

Serhat Kaymas**

Öz

Bu çalışma; ülkelerin yeni refah ve istihdam kaynakları olarak dikkat çeken kültür ve yaratıcı endüstrileri, gelişmekte olan ülkeler perspektifinden ele almayı amaçlamıştır. Çalışma; kültür ve yaratıcı endüstrileri, kamu politikaları ve yönetim modelleri arayışı ile gerçekleştirilen bir tartışma ile değerlendirmektedir. Bu doğrultuda; söz konusu endüstrilerin gelişmekte olan ülkeler için yeni bir “fırsatlar” alanını mı yoksa yirmi birinci yüzyılın şafağında, emperyalizmin yeni biçimlerini mi oluşturduğu Türk Dünyası özelinde değerlendirilmektedir. Çalışma; kamu politikaları analizi üzerinden, Türk Dünyası için bu alanda öneriler geliştirmiştir. Türk Dünyasının kültür ve yaratıcı endüstrileri yönetişimi için, örnekleri gelişmiş ülke deneyimlerinde gözlenen uluslararasılaşma modelinin sınanmasına yönelen çalışma, Türk Dünyasında kültür ve yaratıcı endüstrilerin yönetişimi için, gelişmekte olan ülkeler özelinde yönetim modellerini ele almıştır. Çalışma, Türk Dünyasında kültür ve yaratıcı endüstrilerin uluslararasılaşması temelinde öneriler geliştirmiştir.

Anahtar Kelimeler

Kültür endüstrileri, yaratıcı endüstriler, internet erişimi, sayısal eşitsizlik, bilgi toplumu, kültür ve yaratıcı endüstrilerin yönetişimi.

* Geliş Tarihi: 14 Şubat 2018 – Kabul Tarihi: 17 Nisan 2018

Bu makaleyi şu şekilde kaynak gösterebilirsiniz:

Kaymas, Serhat (2019). “Türk Dünyasında Kültür ve Yaratıcı Endüstri Yönetişimi Üzerine Bir Değerlendirme”. *bilig – Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi* 90: 215-243.

** Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi, İletişim Fakültesi, İletişim Bilimleri Bölümü – Ankara/Türkiye
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4096-1546>

ahmetserhat.kaymas@windowslive.com

Giriş

Neo liberal politikalar eliyle inşa edilen “küreselleşme”, “bilgi toplumu” ve bilgi temelli toplumsal dönüşüm tartışmalarının üzerinden geçen yirmi yılın ardından; bir “değerler dizisi” değişimini de içerecek denli yeni bir politika ve uygulama alanı olarak gelişen “yaratıcı ve kültür endüstrileri”, bu çalışmada gelişmekte olan ülkeler perspektifi içerisinde ele alınacaktır. Çalışmada; gelişmekte olan ülkelerin kültür ve yaratıcı endüstrileri yönetişimi ilişkisi, Türkiye ve Türk Cumhuriyetleri özelinde, ele alınmakta ve alternatif bir yönetim modelinin geliştirilmesi için çaba gösterilmektedir.

Kültür ve yaratıcı endüstriler; ülkeler için istihdamın ve refahın yeni kaynakları olarak 1990’lı yıllardan itibaren, Avusturalya ve İngiltere öncelikli olmak üzere, gelişmiş ülkelerin politika ve uygulamalarını biçimlendiren yeni kaynaklar olarak gelişirken, gelişmekte olan ülkeler için de önemli bir tartışma uzamı oluşturur. Gerçekten de; gelişmekte olan ülkelerin küresel kültürel akış içerisinde nasıl yer edinebileceği? Neo liberal politikalar eliyle inşa edilen ve çoğu tek başına Amerika Birleşik Devletleri merkezli sınırlı sayıdaki bir dizi çok uluslu şirketin küresel egemenliğini pekiştiren küreselleşme sürecinin, bu kez kültür ve yaratıcı endüstriler eliyle birlikte geri mi döndüğü? Bilgi toplumu mirasının, insani yaratıcılığın, yeteneğin ve fikri hakların kullanılmasıyla yeniden metalaştırdığı dönemin bu kez kültür ve yaratıcı endüstriler deneyimi ile birlikte sermayenin hegemonyasını yeniden pekiştiren bir dönemin mi başladığı? Gelişmekte olan ülkelerin, gelişmiş ülkelere olan bağımlılığının kültür politikalarına yeniden dönerek nasıl aşılabileceği? Yukarıda sözü edilen tartışma alanlarının yalnızca bir kısmını oluşturmaktadır. Bununla birlikte, “gelişmekte olan ülkeler” söyleminin, kültür ve yaratıcı endüstriler içerisindeki anlamının, en azından, genel bir fikir verebilmesi için tartışılması gerekmektedir.

Çalışmanın Yöntemi

Gelişmekte olan ülkeler söylemi, sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılmasına rağmen, ülkelerin “gelişmiş” ve “gelişmekte olan” söylemini belirleyebilecek ölçütlerin nasıl seçilebileceği, halen yaygın bir tartışmanın odağında yer almaktadır. Gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerin belirlenebilmesi ve aralarında anlamlı bir ayırımın geliştirilebilmesi adına kullanılan “İnsani Gelişme Endeksi” (Human Development In-

dex-HDI) yukarıdaki belirleme için önemli bir örneği oluşturmaktadır. Ancak, ülkelerin gelişmişlik düzeyini belirlemeye yönelik sözü edilen Endekslerin, ülkelerin gelişmişlik düzeyini ağırlıklı olarak ekonomik gelişmişlik üzerinden değerlendirilmesinin yetersiz olduğu, en azından bu çalışmanın yazarı tarafından, düşünülmektedir. Gerçekten de, ülkelerin gelişmişlik düzeyinin yalnızca ekonomik olarak değil diğer temel alanlarda da değerlendirilmesi gerekliliği açıktır. Örneğin, toplumsal cinsiyetler arasındaki eşitlik, toplumun sağlık hizmetlerine erişiminin yaygınlığı, eğitim olanaklarının geliştirilmesi, ülkelerin demokrasiye bağlılığının değerlendirilmesi ile özellikle bilgi toplumu tartışmaları dikkate alındığında, toplumun geniş kesimlerinin internet ile yeni enformasyon teknolojilerine erişimi ile kaynakların kullanımındaki eşitliğin sağlanması ülkelerin gelişmişlik düzeylerinin belirlenmesinde anlamlı bir önceliğe ve öneme sahiptir. Bununla birlikte, İnsani Gelişmişlik Endekslerinin farklı bir açıdan daha eleştirilmesi gerekir. Gerçekten de; eğer ekonomik refah olanaklarının artışı, ülkelerin gelişmişliğini belirleyen neredeyse tek kaynağı oluşturmaktaysa, gelişmekte olan ülkelerin ekonomik büyüme hızlarında gelişmiş ülkeleri geçmesi durumunda bu “genişlemenin” nasıl yorumlanabileceği tartışmalıdır.

Kültür ve yaratıcı endüstriler özelinde ise “gelişmişlik” düzeyinin nasıl değerlendirilebileceği, ekonomik verilerin ötesine geçen değerlendirmelere ihtiyaç duymaktadır.

Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konseyi (2010: 24) tarafından geliştirilen “gelişmekte olan ülkeler söylemi” anlamlı bir yanıt tam da bu bağlamda görünür kılmaktadır. Konseyin tanımı içerisinde gelişmekte olan ülkeler, “yaratıcı endüstrileri için yatırımcı eksikliği yaşayan, girişimci yeteneklerinin yetersiz olduğu, destekleyici finansman mekanizmasını oluşturamamış, kurumsallaştırma süreçleri ve yaratıcı endüstrilerinin geliştirilmesini teşvik eden yasal çerçevelerinin geliştirilmemiş” olduğu ülkeleri işaret etmektedir. Bu yönüyle tanım, ilk okuyuşta gelişmekte olan ülkeler olarak değerlendirilen ülkelere dair “keskin” bir eleştiri olarak görülebilir ise de gerçekte sözü edilen ülkelerin, bu alanda karşılaştıkları sorunlarını işaret etmektedir. (<http://www.unctadstat.unctad.org>, 2018: 1). BM Ticaret ve Kalkınma Konseyi Raporlarında, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

yer almamakla birlikte, Türk Cumhuriyetleri “geçiş sürecindeki ülkeler” olarak değerlendirilmektedir. Türkiye ise, Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konseyi’nin “Yaratıcı Ekonomi Görünüşü ve Ülke Profilleri Raporu’nda” (<http://www.unctad.org>, 2015: 9), dünyanın en çok kültür ve yaratıcı endüstrilerine ait mal veya hizmetleri ihracatı gerçekleştiren ülkeleri arasında yer almıştır. Türkiye, Malezya, Meksika, Çin Halk Cumhuriyetleri, Arjantin ve Güney Kore ile birlikte en çok kültür ve yaratıcı endüstri mal veya hizmeti ihraç eden ülkeleri arasında yer almaktadır.

Türkiye ve Türk Cumhuriyetleri’nin kültür ve yaratıcı endüstrileri alanında küresel kültürel akış içerisinde yeniden düşünülebilmesi adına oldukça önemli bir cesaret vermektedir. Bu çalışma içerisinde, bu alt bölümün henüz girişinde yer alan sorular üzerinden kültür ve yaratıcı endüstrilerin bir gelişmişliğe dair bir değerler dizisi içerisinde ele alınması tam da böylesi bir cesaret ile anlam bulmaktadır. Hartley, Potts, Cunningham, Flew, Keane ve Banks’in (2013: 106); küreselleşme ve yaratıcı endüstriler arasında birbirine paralel bir ilişki olmasına rağmen, bir yandan da böylesi bir endüstrinin neo liberal karaktere sahip olan küreselleşme sürecini geriletliğini belirtir. Fikri Zul Fahmi, Philip McCann ve Sierdjan Koster (2017: 1368) ise, kültür ve yaratıcı endüstrilerin yönetişimi adına gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki farklılıkları değerlendirir. Bu doğrultuda, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki temel farklılıklar araştırmacılara göre şu şekilde maddeleştirilir: (1) Yaratıcı ekonomi politikalarının benimsenmesi ve uygulanması arasındaki “motivasyon” farklılıklarının belirgin bir biçimde dikkat çekmesi bu doğrultudaki ilk farklılıktır. Fahmi ve çalışma arkadaşlarının belirlediği üzere; Kuzey Amerika, Avustralya ve Avrupa’da, kültür ve yaratıcı endüstri politikaları yaratıcı ekonomi üzerinden bir bütün olarak ekonomilerinin yeni kazanımlar elde etmesine ve gelişmiş bölgeleri kadar ihmal edilmiş, sanayisini geliştirememiş, bölgelerinde yeni kalkınma stratejilerinin oluşturulmasına yönelmiştir. Gelişmekte olan ülkeler de ise böylesi bir kalkınmanın aksine, yaratıcı ve kültür endüstrileri politikalarının kültürel metaların üretim harcamalarının düşürülmesi doğrultusunda tam da söz konusu ülkelerin, görece “avantajlarını” öne çıkartmaya yönelik bir çaba göstermektedir. (2) Gelişmiş ülkelerin bölgesel ekonomilerinin gelişmemiş olması bir diğer sorun alanını oluşturmaktadır. Kültür ve yaratıcı endüstrilerin ihtiyaç duyduğu

teknolojik alt yapı eksikliği, yaratıcılığın ve entelektüel kapasitenin gelişmesinin engellenmesi ile sonuçlanmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerin, kültür ve yaratıcı endüstri yönetişimi boyunca ortaya çıkan bir diğer sorun alanı ise (3) yaratıcı ve kültür endüstrilerinin gelişmesi için hayati bir öneme sahip olan fikri mülkiyet haklarının gelişmemiş olmasıdır. Fikri mülkiyet ve telif haklarının korunmasına önem verilmemesi, hatta fikri mülkiyet hakkı kavramına dair bir farkındalığın dahi geliştirilmemiş olması, gelişmekte olan ülkelerin kültür ve yaratıcı endüstri politikalarının gelişimi üzerindeki başlıca engelleri oluşturmaktadır. Bu olumsuz görünüme rağmen, gelişmekte olan ülkelerin, bir dizi önemli olanağa sahip oldukları da belirtilmelidir. Bununla birlikte, gelişmekte olan ülkelerin, yakın kültürel alanlarda yer alan diğer ülkelerle ve çeşitli nedenlerle küresel olarak yaygınlık gösteren nüfuslarına yönelik sürdürülebilir bir politikanın aracı olarak kültür ve yaratıcı endüstrilerinin uluslararasılaşması yerine, gelişmiş ülkelere politika transferine yönelmeleri ise başlı başına önemli bir sorun olarak dikkat çekmektedir. Fikri Zul Fahmi, Philip McCann ve Sierdjan Koster'in (2017: 1372-1374) değerlendirdiği üzere, politika transferinin bir politika modeli olarak gelişmekte olan ülkelere kurumsallaşması başlangıcından itibaren bir dizi önemli sorunla çerçevelenmiştir. Bu doğrultuda; (a) bu süreçte kimin yer aldığı (b) neyin transfer edildiği ve (c) düşüncelerin nasıl transfer edilebileceği olmak üzere bir dizi önemli açıdan tartışılması gereken sonuçlara yol açmaktadır.

Gelişmekte olan ülkelerin böylesi bir politika transferi yerine, özellikle kültür ve yaratıcı endüstrilerin yönetişimi için ihtiyaçları temelinde belirlenen yeni bir politikaya, kültür ve yaratıcı endüstrilerin uluslararasılaşması politikasına, dönmesinin anlamlı olduğu belirtilmelidir. Tomas Mitkus'un (2016: 31-32) değerlendirdiği üzere; gelişmekte olan ülkelere kültür ve yaratıcı endüstrilerin karşılaştığı iki önemli sorun ile "başa çıkılabilmesi" için kültür ve yaratıcı endüstrilerin söz konusu ülkelerdeki uluslararasılaşması politikasını yeniden düşünmenin bu doğrultuda anlamlı olduğu söylenmelidir. Mitkus (2016: 32), gelişmekte olan ülkelerin kültür ve yaratıcı endüstri projelerinin ancak uluslararası ölçekte desteklenmesiyle küresel kültürel akış içerisinde yer alabileceğini belirtir. Gelişmekte olan ülkelerin, kültür ve yaratıcı endüstrilerini uluslararasılaştırması girişimleri, gelişmekte olan ülkelerin sağladığı, ya da taahhüt ettiği, vergi olanak-

ları ya da üretim maliyetlerinin düşürülmesi gibi imkânların sağlanması karşılığında gerçekleşirken gelişmekte olan ülkelerin, küresel kültürel akış içerisinde yer alabilmesi gittikçe güç bir sorun haline dönüşmektedir. Bununla birlikte, öncelikli olarak kültür ve yaratıcı endüstrilerin nasıl bir ekosisteme işaret ettikleri öncelikli olarak ele alınarak, tartışmanın Türk Dünyasına doğru genişletilmesi anlamlı olacaktır.

Kültür ve Yaratıcı Endüstrilerin Kısa Tarihçesi

Kültür ve yaratıcı endüstriler, refah ve istihdamın yeni kaynakları olarak, 1990'lı yılların son döneminden itibaren öncelikle gelişmiş ülkelerin ardından küresel düzeyde de gittikçe genişleyen bir ilginin odağında yer almasına rağmen; “yaratıcı endüstri” kavramının, öngörüldüğünün aksine, yeni olmadığı söylenmelidir. John Hartley (2005'den aktaran Hocoğlu 2015: 190), “yaratıcı endüstri” kavramının ilk olarak on sekizinci yüzyılın “yaratıcı sanatlar” ve “kültürel endüstriler” fikirlerinin birbirine dönüştürülmesi ve böylesi bir dönüşüm içerisine tüketici ve vatandaş terimlerinin eklenmesi ile ortaya çıktığını belirtir. Kültür ve yaratıcı endüstrilerin, en azından ilk değerlendirme aşamasında, “eklektik” bir doğasının olduğu söylenebilir ise de gerçekte kavram ve bileşen alanların kendi içerisinde bir uyum oluşturduğu dikkate alınmalıdır. Bir diğer unsur ise; kültür ve yaratıcı endüstriler kavramı içerisinde kullanılan “kültür endüstrileri” teriminin, siyasa eliyle politika alanına dönüşüdür. Bununla birlikte, kitlesel eğlence anlayışı doğrultusunda eleştirildiği 1940'lı yılların ardından üzerinden geçen nerede ise yarım asrın ardından yaratıcı ve kültür endüstrileri politikaları içerisinde yeniden yer edinmesine rağmen, her iki kavramın farklı öznellikleri ve farklı üretim güçleri ile ilişkileri evrenini temsil etmesidir. Angela McRobie'nin (2016: 10-11) değerlendirdiği üzere, 1940'lı yıllar boyunca kitlesel eğlence ve kitlesel üretim aracı olarak Frankfurt Okulu teorisyenlerinin kültür endüstrisi eleştirisi ilk eleştiri dizgesini oluşturur. Bu dönemin ardından 1980'li yıllar ve devamında Birmingham Çağdaş Kültürel Çalışmalar Merkezi'nin niteliksiz bir eğlencenin yayılışı ile daha önemlisi popüler kültür eliyle yok edilen sınıf mücadelesinin aracı olarak kültür endüstrilerini eleştirilerinin odağında aldıkları görülür. Ancak, eleştirilerin aslında Fordist üretim ilişkilerinin bu kez kültürel alan

içerisinde yeniden üretilmesi olarak görülen bir kültür endüstrisi üzerine yapıldığı belirtilmelidir. Kültür endüstrileri eliyle Fordizmin kültürel alandaki inşası, son kertesinde “kitlelerin aldatılışı olarak kültür endüstrileri” (Raunig 2013: 1-4) değerlendirmesine yol açmıştır. Bununla birlikte, Fordist dönemin kültürel simgesi olarak kültür endüstrileri anlayışının, yeni enformasyon ve iletişim teknolojilerinin üretim ilişkileri içerisinde genişleyen konumu ile simgelenen Post – Fordist, sanayi sonrası, toplum biçimlerinin kültürel simgesi olarak “kültür ve yaratıcı endüstriler” ile radikal bir ayrışma içerisinde olduğu belirtilmelidir.

Kültür ve yaratıcı endüstrilere dair çağdaş söylemler, kitlelerin aldatılması olarak kültür endüstrileri düşüncesini terk etmiş ve kültürel mal ve hizmet üreten sektörler olarak tanımlamıştır. Örneğin, Dal Yong Jin (2015: 56) kültür ve yaratıcı endüstrilerinin, ülkelerin yeni refah ve istihdam kaynakları olarak ekonominin diğer sektörleri kadar önemli olduğunu ve böylesi bir bileşkenin, yeni enformasyon ve iletişim teknolojilerinin kültürün gelişimindeki öncü rolü ile ilişkili olduğunu belirtir. Bu açıdan bakıldığında Post Fordist üretim yapısının ve ilişkilerinin bağlamını oluşturduğu kültür ve yaratıcı endüstrilerin; Terry Flew ve Stuart Cunningham’ın (2010: 116-117) işaret ettiği üzere; geniş bir alana yayılırken, kültür ve yaratıcılığı bu kez insani sermaye ile birleştirerek bir dizi alandaki değişimin öncülüğünü oluşturdukları söylenmelidir. O denli ki, ülkelerin kültür politikaları alanına yeniden dönmesi bir yana, enformasyon toplumu ve enformasyon toplumuna dönüşüm politikalarının bu kez, “yaratıcı ekonomi” söylemi ile bütünleşerek kültür ve yaratıcı endüstriler içerisinde yeniden kurulması, yukarıda sözü edilen farklı bir “öznelliğin” sınırlarını oluşturmaktadır.

Kültür ve yaratıcı endüstrilerin hem “eklektik” yapısı ve hem de geniş bir alana yayılması öte yandan bu endüstrilere refah ve istihdamın yeni kaynakları olarak ülkeler ve ulus üstü düzenleyici örgütler tarafından gösterilen ilgi, kültür ve yaratıcı endüstrilerin tek bir tanımın paydası altında değerlendirilmesini engellemektedir. Bu açıdan, aşağıdaki Tablo 1 içerisinde gerek ülkeler ve ulusal düzenleyici otoriteler ve gerekse ulus üstü örgütler tarafından yapılan kültür ve yaratıcı endüstri tanımlarının bir bütünlük içerisinde yansıtılması anlamlı olacaktır.

Tablo 1. *Ulusal ve Ulus Üstü Düzenleyici Örgütler İçerisinde Kültür ve Yaratıcı Endüstri Tanımları*

Kültür ve Yaratıcı Endüstri Tanımı Yapan Kurum	Kültür ve Yaratıcı Endüstri Tanımı
 İngiliz Kültür, Medya ve Spor Genel Müdürlüğü (DCMS 2001: 9)	Bireysel yetenekler ve yaratıcılık temelinde, fikri mülkiyet haklarının kullanılması ve geliştirilmesiyle istihdam ve refah yaratan endüstrilerdir.
 Birleşmiş Milletler Ticaret, Kalkınma ve Gelişim Kongresi (UNCTAD 2008: 4)	Yaratıcı endüstriler, yaratıcılık ve entelektüel sermayenin temel girdi olarak kullanıldığı mal ve hizmetlerin yaratıldığı, üretildiği ve dağıtıldığı sektörleri oluşturur.
 Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (2018: 1)	Kültürel sanatsal veya kültürel mirasla bağlantılı bir doğaya sahip olan ürün, hizmet veya eylemlerin üretimini, ilettilmesini, dağıtılmasını ve / veya ticarileştirilmesini birincil amacı olarak belirleyen eylemlerin gerçekleştirildiği sektörlerdir.
 Dünya Fikri Haklar Örgütü (2018: 1)	Telif veya telif hakları ile ilgili hakların kullanıldığı endüstriler genellikle telif hakları temelli ya da yaratıcı endüstriler olarak isimlendirirler.
 Avrupa Konseyi (2012: 2)	Yaratıcı endüstriler, yaratıcı mal ve hizmetlerin yaratımı, üretimi ve / veya dağıtımı ve bunlar gibi yaratıcı unsurların daha geniş bağlamda ve diğer sektörlerle bütünleşmesi ile ilgili eylemlerden oluşur.

Yukarıda Tablo 1 içerisinde, ulusal ve ulus üstü örgütler eliyle geliştirilen bir dizi yaratıcı endüstri tanımının, farklılıklar içeren yönlerine rağmen ortak olarak vurgulanan yönlerinin de olduğu söylenmelidir. Gerçekten de, kültürel ve yaratıcı endüstriler (1) bilgi toplumu kavrayışının yeniden keşfedilmesiyle ilgili olarak bilgi temelli yeni bir ekonominin, yaratıcı ekonomi, bu doğrultuda da yeni istihdam alanlarının oluşturulduğu sektörler olarak tanımlanmaktadır. (2) Bu doğrultuda yaratıcı endüstriler; bilgi toplumu mirasını, bireysel yetenek, yaratıcılık ve fikri hakların kullanılması ve geliştirilmesi ile insani sermaye ile birleştirerek yeni bir dizi alanla ilişkilendirirken aslında daha önce de belirtildiği üzere oldukça geniş ancak

belirginlikten uzak bir sektör bileşkesini işaret etmektedir. (3) Tanımlar içerisindeki bir diğer önemli unsur ise; yaratıcı endüstrilerin özellikle gelişmekte olan ülkelerde sürdürülebilir bir kalkınma politikasının odağında yer almasıdır. Bununla birlikte, kültür ve yaratıcı endüstriler içerisinde “kültürü” vurgulayan iki tanımın Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konseyi (UNCTAD) ile yine Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür (UNESCO) Örgütü tarafından gerçekleştirildiği görülür. Yaratıcı endüstrilerin bir ekonomi politikası içerisinde mi yoksa bir kültür politikası içerisinde mi ele alınması gerektiği henüz gelişmekte olan bir alan olarak kültür ve yaratıcı endüstrilerin nasıl bir yönetim modeline sahip olması gerekliliği kamu politikaları gündemindeki önemli bir tartışma alanı olarak yer edinir. Gillian Doyle (2016:39); kültür ve yaratıcı endüstrilerin yönetim modellerinde sosyo ekonomik boyutlar ile ekonomik boyutların eş zamanlı olarak var olması gerektiğini belirtir. Bununla birlikte; Fikri Zul Fahmi, Philip McCann ve Sierdjan Koster (2017: 1369-1370); gelişmekte olan ülkelerin kültür ve yaratıcı endüstrilerinin yönetim modellerinde iki ana eğilimden birisinin ağırlık kazandığını ifade eder. Kültür ve yaratıcı endüstrileri, kamu politikaları içerisinde ele almanın ilk yolu; kültürel politikalar ve kültürel ekonomi üzerine özel bir vurgu geliştirebilir. Böylesi bir vurgu içerisinde ülkelerin, kültür politikalarına yeniden dönmesi ya da Fahmi ve çalışma arkadaşlarının ifade ettiği üzere “ekonomilerin kültüre dönmesi” teşvik edilirken, kültürel metalar ekonomik değerinden bağımsız olarak ele alınır. Kamu politikaları içerisinde kültür ve yaratıcı endüstrileri değerlendirmenin ikinci yöntemi ise, ilk görüşün aksine bu kez “kültürün ekonomik bir değere sahip olmasını” amaçlar. Bu doğrultuda, Fahmi ve arkadaşlarının belirlediği üzere böylesi bir yaklaşımın temel sorusu; “insanların, fikirleri aracılığı ile nasıl refah sahibi olabileceği” üzerine yoğunlaşır. Ancak böylesi bir soru, kültür ve yaratıcı endüstrilerin geniş bir alana yayılırken, yönetim tartışmaları içerisinde öncelikli olacak alanın “kültür mü?” ve “ekonomi mi?” soruları üzerinden ikileme yol açmaktadır. Bununla birlikte, gelişmekte olan ülkelerde söz konusu ikilemin, hem sürdürülebilir kalkınmanın aracı olarak hem de kültürel mirasın korunabilmesi ve geliştirilebilmesi adına, kendi içerisinde bir bütünlük oluşturması gerektiği açıktır. Ancak, özellikle gelişmiş ülkelerde bir kamu politikası aracı olarak geliştirilen kültür ve yaratıcı endüstriler politikalarının, gelişmekte

olan ülkeler için tek boyutlu bir politika önerisi geliştirmesi ve böylesi bir “öneri” doğrultusunda gelişmekte olan ülkeleri yönlendirmesi en azından bir egemenlik ilişkisi içerisinde düşünüldüğünde anlaşılması güç bir durum olarak değerlendirilmemesi gerekir. O denli ki, gelişmiş ülkelerden gelişmekte olan ülkelere doğru tek boyutlu olarak gerçekleşen “politika transferlerinin” bir kamu politikası olarak üzeri örtülü amaçlarının değerlendirilmesi dahi böylesi bir tek boyutluluğu ortaya çıkartmaktadır. Bununla birlikte, daha önceki kısımlar içerisinde belirtildiği üzere kültür ve yaratıcı endüstrilerin oldukça geniş bir alana yayılmış olması aslında gelişmekte olan ülkelerin, kamu politikası olanaklarını da açık bir biçimde görünür kılmaktadır.

Kültür ve Yaratıcı Endüstrilerin Sınıflandırılması ve Küresel Mali Büyüklüğü

Gelişmekte olan ülkeler ve kamu politikaları söz konusu olduğunda, kültür ve yaratıcı endüstrilerin nasıl bir yönetim modeline sahip olması gerektiği yönündeki soru daha da önem taşımaktadır. Bu doğrultuda da, söz konusu endüstrilerin nasıl sınıflandırılabileceği önemli bir diğer tartışma gündemini oluşturmaktadır. Kültür ve yaratıcı endüstrilerin hem oldukça geniş bir alanda değerlendirilmesi hem de böylesi bir genişliğin aslında birbiriyle ilişkili olsa da eklektik bir niteliğinin olması, kültür ve yaratıcı endüstrilerin de geniş bir bağlam içerisinde sınıflandırılmasına yol açmıştır. Gelişmekte olan ülkelerin, kültür ve yaratıcı endüstrilerin bir dizi alanında ev sahipliği yapmasının ötesinde, kültürel mirasın söz konusu endüstriler içerisindeki konumu düşünüldüğünde, bizzat bu endüstrilerin merkezini oluşturmaları sözü edilen geniş bağlamın içeriğini oluşturmaktadır. Tablo 2’de kültür ve yaratıcı endüstrilerin sınıflandırılmasına dair değerlendirme yer almaktadır. Bununla birlikte, Tablo 2 içerisinde yer alan sınıflandırmanın gelişmiş ülkelerin ulusal politikaları ile kültür ve yaratıcı endüstrilerin yönetim modelleri içerisinde önemli bir etkiye sahip olan Ulus Üstü Örgütler ile Düzenleyici Otoritelerin yaklaşımlarının ağırlık taşıdığı belirtilmelidir.

Tablo 2. *Kültür ve Yaratıcı Endüstrilerin Sınıflandırılması* (UNCTAD, 2010 ve Ghys 2010'dan aktaran <http://www.ccp.gov.tr>, 2013:16).

Sınıflandırma Mantiği	Sınıflandırma Stratejisi Olmadan Basit Listeleme	Merkezde Kültür ve Çevresinde İşlevlerine Göre Sınıflandırma	Merkez Çevre Ayrımı Olmaksızın İşlevlere Dayanan Sınıflandırma	Kültür Endüstrilerinde Telif Hakkının Rolüne Dayanan Sınıflandırma	Üretilen Kültürel İçeriğin Doğasını Ölçmeye Dayanan Sınıflandırma İle Toplumun Kültürünün Şekillenmesinde Kültür Sektörlerinin Etkisini Ölçmeye Dayanan Sınıflandırma
Kültürel Endüstriler	İngiliz Kültür, Medya ve Spor Genel Müdürlüğü	Birleşmiş Milletler, Ticaret ve Kalkınma Komisyonu (UNCTAD)	Hollanda Yaratıcı Hizmetler Reklamcılık Tasarım (Mimari dâhil) Yeni Medya	Dünya Fikri Haklar Örgütü (WIPO) Telif Hakkı	Üretilen Kültürel İçeriğin Doğasını Ölçmeye Dayanan Sınıflandırma
Reklamcılık Mimarlık Antikalar Görsel-İşitsel Ürünler Giysi ve Ayakkabı Meslek Birlikleri El Sanatları Yaratıcı Sanatlar Yaratıcı Hizmetler Tasarım Moda Film ve Video Ev Eşyaları Miras İnternet Edebiyat Müzeler ve Kütüphaneler Müzik Yeni Medya Gösteri Sanatları Yayıncılık Rekreasyon ve Etkinlikler Kültür Sektörleri için Kaynaklar (boş kayıt malzemeleri vb.) Yazılım Ses Kayıtları Spor Türleri Televizyon ve Radyo Oyuncaklar	Reklamcılık Mimarlık Sanat ve Antikalar El Sanatları Tasarım Moda Film ve Video Müzik Gösteri Sanatları Yayıncılık Yazılım Televizyon ve Radyo Bilgisayar Oyunları	Miras Kültürel Mekanlar Geleneksel Kültürler Sunumlar Sanatlar Gösteri Sanatları Görsel Sanatlar Medya Görsel İşitsel Ürünler Yayıncılık Basılı Yayınlar İşlevsel Ürünler Yaratıcı Hizmetler Tasarım Yeni Medya	Medya ve Eğlence Yazarlık Film Endüstrisi Yayıncılık Sanatlar Gösteri Sanatları ve DVD / CD Satışı Görsel Sanatlar Rekreasyon ve Etkinlik	Merkez Telif Hakkı Endüstrileri Reklamcılık Meslek Birlikleri Film ve Video Müzik Gösteri Sanatları Yayıncılık Yazılım Televizyon ve Radyo Görsel ve Grafik Sanatlar	Eş Merkezli Daireler Modeli Merkezi Yaratıcı Sanatlar Müzik Gösteri Sanatları Görsel Sanatlar Diğer Merkezi Kültürel Endüstriler Film Müze Kütüphaneler

Video ve Bilgisayar
Oyunları
Görsel ve Grafik
Sanatlar
Yazarlık

Birbirine Bağımlı	Geniş Anlamda
Telif Hakkı	Kültürel Endüstriler
Endüstrileri	Miras Hizmetleri
Boş kayıt	Yayıncılık
Malzemeleri	Ses Kayıtları
Tüketici	TV ve Radyo
Elektroniji	Video ve Bilgisayar
Müzik	Oyunlar
Enstrümanları	
Kâğıt	Toplumun
Fotokopi ve Fotoğraf	Kültürünün
Malzemeleri	Şekillenmesinde
	Kültür Sektörlerinin
	Etkisini Ölçmeye
	Dayanan
	Sınıflandırma
	Sembolik Metin
	Modeli
	Merkezi Kültürel
	Endüstriler
	Reklamcılık
	Film
	İnternet
	Müzik
	Yayıncılık
	TV ve Radyo
	Video ve Bilgisayar
	Oyunları
	Çevresel Kültürel
	Endüstriler
	Yaratıcı Sanatlar
	Sınırdaki Kültürel
	Endüstriler
	Tüketici Elektronik
	Moda
	Yazılım
	Spor Türleri
Kısmi Telif Hakları	
Endüstrileri	
Mimarlık	
Giysi ve Ayakkabı	
Tasarım	
Moda	
Ev Eşyaları	
Oyuncaklar	

Tablo 2, kültür ve yaratıcı endüstrilere dair oldukça geniş bir bağlam oluştururken, bir yanda da kapitalizmin metalaştırma mantığının genişlediği bir

alan olan bu endüstrileri görünür kılmaktadır. Gerçekten de, yukarıda yer alan geniş sınıflandırma içerisinde de değerlendirilebileceği üzere, sınıflandırmayı gerçekleştiren bütün kaynakların nerede ise ortak olarak yüksek bir meta değerinin ve hızlı bir metalaştırmanın yaygın olarak yer alabileceği alanlara yöneldiği görülür. Bununla birlikte söz konusu alanların önemli bir metalaştırma değeri içermesine rağmen, son kertesinde, gelişmekte olan ülkelerin değil ancak gelişmiş ülkelerin egemenliğini pekiştirebilecek alanları oluşturduğu da söylenmelidir. Bu açıdan bir diğer eleştiri ise; yukarıdaki sınıflandırmaların kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi yerine kültürün ticarileştirilmesine doğru bir eğilimi izlemesidir. Küresel düzeyde ele alındığında; kültür ve yaratıcı endüstrilerin dikkate değer bir mali büyüklük üretmiş olması önemli ise de henüz başlangıcından itibaren, kapitalizmin metalaştırma mantığını egemen kılan yaklaşımların uzun dönemi içerisinde, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasında yeni eşitsizlik biçimlerini egemen kılma potansiyeli bulunmaktadır. Nicholas Garnham (2006: 17); yaratıcı endüstri politikalarının açık bir biçimde 1980’li ve 1990’lı yılların karakteristik niteliklerini birlikte taşıdığını belirler. Garnham’a göre; neo liberalizmin özelleştirme ve ticarileştirme eğilimi, yaratıcı endüstrilere de yansımıştır. Bu doğrultuda, yaratıcı endüstrilere ilişkin yönetim politikalarının da yine neo liberal küreselleşme döneminin gölgesinde, gelişmiş ülkelere doğru bir küresel kültürel akış mimarisi tasarımı içerdiği söylenmelidir. Kültür ve yaratıcı endüstrilere dair bir diğer önemli belirleme ise; “yeni” bir küreselleşme ve küresel kültürel akış sürecinin olanaklı olduğunu görünür kılmasıdır. Küreselleşme sürecinin derinleşmesiyle birlikte, emtia ticaretinden gittikçe küresel ekonomi politikaların özel bir uğrağı olarak, küresel ticaretin kültürel hizmet ve ürünlerine doğru genişlemesi küresel düzeyde “kültür ve yaratıcı endüstri” ticaretini görünür kılmaktadır. 2017 yılında ilk kez gerçekleştirilen “Kültürel ve Yaratıcı Endüstrilerin İlk Küresel Harita Çalışması” (<http://www.worldcreative.org>, 2017: 5) bu açıdan genel bir fikir verebilme kapasitesine sahiptir. Örneğin 2017 yılında, küresel olarak kültürel ve yaratıcı endüstrilerin 2.250 milyar dolarlık bir mali büyüklüğe ulaştığı ve bu yönüyle küresel düzeyde, 1.570 milyar dolarlık gelir elde eden, telekomünikasyon sektörünü geride bıraktığı rapor içerisinde belirtilmiştir. Ulaştığı mali büyüklüğün yanı sıra, istihdam potansiyeli ile de dikkat çeken kültürel ve yaratıcı endüstrilerin, bu dönem içerisinde, dünya nüfusunun %1’i olan 29.5 milyon kişiye is-

tihtdam olanağı sağladığı belirlenmiştir. Ülkelerin refah ve istihdamlarına ilişkin önemli bir kaynak olarak ortaya çıkan kültür ve yaratıcı endüstrilerin bölgelere göre istihdam ve refah seviyelerine katkısı aşağıdaki Tablo 3 içerisinde yer almaktadır.

Tablo 3. *Küresel ve Yaratıcı Endüstrilerin Bölgelere Göre Oluşturduğu Mali Büyüklük* (<http://www.worldcreative.org>, 2017: 5).

Yaratıcı Endüstri Ticaretindeki Bölgeler	Kültürel / Yaratıcı Endüstrilerin Mali Büyüklüğü	Kültürel / Yaratıcı Endüstrilerin Kıtalara Göre Oluşturduğu İstihdam	İstihdamın Yoğunlaştığı Alanlar
Afrika ve Ortadoğu	Küresel endüstri gelirlerinin %3'ü bu bölgede oluşturulmuştur. 58 milyar dolarlık bir bütçeye sahiptir.	Küresel düzeyde, istihdamın %8'i bu bölgede oluşturulmuştur.	Etnik Müzik ve Sinema (Nollywood)
Asya-Pasifik	Küresel kültür ve yaratıcı endüstri gelirlerinin %33'ü bu Bölge içerisinde elde edilmiştir.	Küresel düzeyde istihdamın %43'ü bölgede gerçekleşmiştir.	Küresel kitap üretimi ve yazılı basın.
Avrupa	Küresel kültür ve yaratıcı endüstri gelirlerinin %32'si olan 709 milyar dolar Avrupa'dan elde edilmiştir.	Küresel düzeyde istihdamın %26'sı bölgede gerçekleşmiştir.	Müzecilik ve yaratıcı şehirler ağı.
Latin Amerika ve Karayipler	Kültür ve yaratıcı endüstrilerden elde edilen gelirin %6'sı, bu bölgeden elde edilmiştir.	1.9 milyon kişiye istihdam olanağı sağlanmıştır.	Unesco tarafından "dünya mirası" olarak arkeolojik siteler. Çok uluslu medya şirketleri.
Kuzey Amerika	Kültür ve yaratıcı endüstri bileşkesinden elde edilen gelirin %28'i bölgeden elde edilmiştir.	Küresel istihdamının %16'sı bu bölgededir.	Dijital içerik. Görsel İşitsel Yayıncılık.

Tablo 3 içerisindeki veriler; gelişmekte olan ülkeler açısından değerlendirildiğinde, kültür ve yaratıcı endüstrilerin söz konusu ülkeler için hem “olanakları” ve “fırsatları” ancak aynı zamanda “tehditleri” ve “eşitsizlikleri” görünür kıldığı söylenmelidir. Gerçekten de, ülkeleri eşsiz kılan somut olmayan kültürel miraslarının sunduğu olanakların hemen yanında gelişmekte olan ülkelerin bilgi toplumuna geçiş sürecine henüz hazırlıklı olmadıkları Tablo 3 içerisinde, bölgesel ayrımlar dikkate alındığında, söylenebilir. Christiaan De Beukelaer (2014: 233); gelişmekte olan ülkelerin sürdürülebilir kalkınma stratejilerinin önemli bir unsuru olarak kültür ve yaratıcı endüstriler politikalarını geliştirdiklerini belirtir. Aşağıdaki alt bölüm içerisinde gelişmekte olan ülkelerde kültür ve yaratıcı endüstriler, kamu politikaları bağlamında ele alınmaktadır.

Gelişmekte Olan Ülkelerde Kültür ve Yaratıcı Endüstriler

Afrika'nın, kültürel sektörleri için “Pan-Afrika” şemsiye örgütü olarak kurulan “Arterial Ağının”, 2011 yılından itibaren, düzenli olarak, Afrika Yaratıcı Ekonomi Konferanslarını düzenlemesi gelişmekte olan ülkelerin kültür ve yaratıcı endüstrileri için ilk örneği oluşturmaktadır. Afrika'nın bölgesel olarak gerçekleştirdiği çalışmaların yanı sıra gelişmekte olan ülkelerin tekil örnekleri de kültür ve yaratıcı endüstrilerin anlamlı bir dizi proje ve çalışmanın odağına yerleştiğini görünür kılmaktadır. Lübnan'ın başkenti Beyrut'un “yaratıcı şehir” statüsüne alınması ve kentsel yerleşimlerde kültürel ekonomilerin canlandırılmasına ilişkin bir diğer örneği oluşturmaktadır. Bu örneklerin yanı sıra, gelişmekte olan ülkelerin aralarında kültür ve yaratıcı endüstrilere dair yeni ulus üstü örgütlenmeleri geliştirmeleri ise bu bağlamda dikkat çeken bir diğer örneği oluşturmaktadır. Pasifik Ülkeleri Sekreterliği'nin kurulması, ulus üstü ağların nasıl kurulduğuna dair bir örneği oluşturmaktadır. Bununla birlikte, kültürün bir ticarileştirme sürecinin odağında yer alıp alamayacağı tartışmalı olsa da, kültürel üretimin ya da kültürel bir değer taşıyan metaların küresel ticarete konu olması yirminci yüzyılın özel bir uğraşını oluşturur (Smith 2006: 14).

Neo liberal politikaların hegemonyası altında, gelişmekte olan ülkelerin nerede ise yok sayıldığı küresel kültürel akış yerine, kültür ve yaratıcı endüstriler politikaları ve yönetim modelleri eliyle gelişmekte olan ülkelerin, küresel kültürel akış süreci içerisinde genişleyen bir yer edinebilmesi olanaklı hale

gelmiştir. Lee Artz (2015: 31-32), Nijerya film endüstrisinin, Nollywood, üretilen ve dağıtılan film sayısı itibari ile küresel olarak Hindistan film endüstrisinin, Bollywood, ardından ikinci olduğunu belirtir. Nijerya film endüstrisinin, küresel kültürel akış içerisindeki konumu, gelişmekte olan ülkelerde kültür ve yaratıcı endüstrilerinde uluslararasılaşma eliyle nasıl bir yer edinebileceğine dair özel bir örnek olarak dikkat çekmektedir. Gelişmekte olan ülkelerin, kültür ve yaratıcı endüstrileri eliyle küresel kültürel akış içerisinde edindikleri yer, henüz gelişmiş ülkelerin bu alandaki konumunun ardında kalmakla birlikte, özel bir dikkat çekmektedir. Gerçekten de, küresel olarak değerlendirildiğinde Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konseyi'nin gelişmekte olan ülkelerde yaratıcı ekonomi raporu içerisinde belirtildiği üzere, gelişmekte olan ülkelerin gelişmiş ülkeleri 2012 yılında geçmeleri, kültür ve yaratıcı endüstriler eliyle küresel kültürel akışın değişen mimarisini görünür kıldığı çalışma olarak kayda değerdir. Aşağıdaki Tablo 4 içerisinde, genel bir karşılaştırma ve bunun ötesinde gelişmekte olan ülkelerin kültür ve yaratıcı endüstriler alanındaki ilerlemesini görünür kılabilmek için 2010 yılı dönemi içerisinde; gelişmiş, gelişmekte olan ve geçiş sürecindeki ülkelerin kültür ve yaratıcı endüstriler içerisindeki ihracatı verilmektedir. Bununla birlikte Tablo 4 ve ardından gelen Tablo 5 içerisinde yer alan verilere ilişkin bir açıklama yapılması gerekmektedir. Kültür ve yaratıcı endüstriler içerisinde üretilen değerlere ilişkin hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerin potansiyellerinin birlikte değerlendirildiği çalışmaların oldukça sınırlı olması bir yana, çalışma içerisinde söz konusu iki tablo, kültür ve yaratıcı endüstrilerin ilk dönemi ile sonraki dönemleri arasında bir karşılaştırma yapılmasına olanak tanıdığı için kullanılmıştır. Gerçekten de, gelişmekte olan ülkeler için kültür ve yaratıcı endüstrilerin ilk dönemi, ihracat açısından, gelişmiş ülkelere göre oldukça sınırlı bir uzam oluşturmuşken, Tablo 5 içerisinde de yer aldığı üzere, sonraki yıllarında gelişmekte olan ülkelerin kültür ve yaratıcı endüstrileri alanında gelişmiş ülkeleri geçtikleri görülmektedir.

Tablo 4. *Küresel Olarak Kültür ve Yaratıcı Ürünler İhracatı* (UNCTAD 2010: 308-311'den aktaran Beukealer 2014: 235. İhracat verileri, milyon dolar düzeyindedir).

Ürün Grubu	Dünya Geneli	Gelişmiş Ülkeler	Gelişmekte Olan Ülkeler	Geçiş Sürecindeki Ülkeler
Sanat ve Zanaat	32,323.00	11,443.00	20,715.00	164.00
Görsel İşıtsel	811.00	726.00	75.00	10.00
Tasarım	241,972.00	117,816.00	122,439.00	1716.00
Yeni Medya	27.75	13,248.00	14,423.00	82.00
Performans Sanatları	26,136.00	22,539.00	3323.00	274.00
Yayıncılık	48,266.00	38,753.00	8138.00	1376.00
Görsel Sanatlar	29,730.00	22,578.00	7097.00	56.00
Yaratıcı Ürünler Toplamı	400,992.00	227,103.00	176,211.00	3678.00

Tablo 4 içerisinde sunulan veriler değerlendirildiğinde, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki eşitsiz bir ilişkinin varlığından söz edilmesi anlamlı olacaktır. Öyle ki, gelişmiş ülkelerin yaratıcı sektörlerin genelinde gerçekleştirdikleri ihracatın, gelişmekte olan ülkelerin toplam ihracatının nerede ise iki katına ulaşması söz konusu eşitsizliği görünür kılmaktadır. Ancak bu durum, kültür ve yaratıcı endüstrilerin ilk dönemi için geçerlidir. Gerçekten de, gelişmekte olan ülkelerin, 2012 yılından itibaren gelişmiş ülkeleri ihracat alanında geçtiği, hatta Türkiye'nin söz konusu tarihte en çok ihracat gerçekleştiren 18. ülke olduğu, belirtilmelidir. Aynı Rapora göre (<http://www.unctad.org>, 2015: 1); gelişmekte olan ülkeler 2012 yılında küresel kültür ve yaratıcı endüstriler ihracatında %57 gibi önemli bir pay alırken, gelişmiş ülkelerin payı %42'de kalmıştır. Bununla birlikte, aralarında Türk Cumhuriyetleri'nin yer aldığı "geçiş ekonomileri" ancak küresel düzeyde %1 oranında bir ihracata sahip olmuştur ki böylesi bir durum, kültür ve yaratıcı endüstriler içerisindeki yukarıda sözü edilen "eşitsizliği" görünür kılmaktadır. Gerçekten de, bu dönem içerisinde gelişmiş ülkelerin ithalatı ancak %69 düzeyinde gerçekleşirken, geçiş ekonomileri toplam ihracat oranlarından (%1) daha fazla bir ithalat (%3) gerçekleştirmiştir. Aşağıdaki Tablo 5 içerisinde, küresel olarak kültür ve yaratıcı endüstriler içerisinde en yoğun ihracat gerçekleştiren ilk 20 ülkeye yer verilmiştir.

Tablo 5. *Küresel Düzeyde Kültür ve Yaratıcı Endüstriler İhracatında İlk 20 Ülke* (<http://www.unctad.org>, 2015: 4).

Sıra	İhracatçı Ülke	Gerçekleşen İhracat Değeri (Milyon Dolar)		Sıra	Pazar Payı (%)	Gelişim ve Değişim Oranı (%)
		2012	2003			
1	Çin Halk Cumhuriyetleri	151,182	38,180	1	31,91	15
2	Amerika Birleşik Devletleri	37,844	17,887	3	7.99	8
3	Hong Kong	34,197	23,637	2	7.22	4
4	Almanya	28,179	16,519	4	6.06	7
5	Hindistan	25,846	4,349	12	5.46	20
6	İngiltere	23,083	14,520	5	4.87	4
7	Fransa	19,774	10,137	6	4.17	7
8	İsviçre	13,073	5.135	9	2.76	11
9	Singapur	11,344	1.866	18	2.39	26
10	Hollanda	9,395	4.750	10	1.98	9
11	Tayvan	9,380	Ölçüm Yok		1.98	18
12	Japonya	7,721	3.823	14	1.63	10
13	Belçika	7,611	6.469	8	1.61	2
14	Türkiye	7,361	2,303	16	1.55	12
15	Tayland	6,460	2,928	15	1.36	10
16	Kanada	6,254	9,515	7	1.32	-6
17	İspanya	5,922	4,616	11	1.25	2
18	Malezya	5,810	1,951	17	1.23	14
19	Kore	5,763	3,967	13	1.22	6
20	Çek Cumhuriyeti	5,614	1,793	19	1.18	15

Tablo 5 içinde yer alan veriler değerlendirildiğinde, gelişmekte olan ülkelerin kültür ve yaratıcı endüstriler içerisinde gittikçe genişleyen bir yer edindiği açık bir biçimde gözlenmektedir. Gelişmiş ülkeler ise, 2003-2012 yılları arasında kayda değer bir ihracat gerçekleştirmiş olmalarına rağmen büyüme oranları, gelişmekte olan ülkelerin altında kalmıştır. Tablo 5 içerisindeki veriler üzerinden değerlendirildiğinde, Türkiye'nin 2003-2012 yılları arasında önemli bir gelişme gösterdiğini belirtmek gerekmektedir. 2003 yılında küresel olarak 16. olan konumunun, 2012 yılında 12.'liğe yükselmesi ve gelişiminin %12 düzeyinde gerçekleştirilmesi kayda değer ilerlemeyi görünür kılmaktadır. Bununla birlikte; Türkiye ve Türk Cumhuriyetleri'nin sürdürülebilir kalkınma doğrultusunda sistemli bir strateji ve eylem planı izlemesi gerekliliğinin de belirtilmesi gerekir. Bu doğrultuda bir sonraki alt bölüm, Türkiye ve Türk Cumhuriyetleri için kültür ve yaratıcı endüstrilerinin yönetişimi için bir dizi öneriyi geliştirmeyi amaçlamıştır.

Kültür ve Yaratıcı Endüstrilerin Yönetişimi İçin Türk Dünyası İçin Öneriler

Türk Dünyası'nın tarihin hafızasından süzülerek gelen özel bir konumu bulunmasına rağmen, küresel kültürel akış içerisinde varlığını gösterebilmesi ve bulunduğu yeri genişletmesi hem kültürel mirasının korunması ve geliştirilmesi adına tarihe karşı bir sorumluluğunu, hem de Türk Dünyası'nın refah ve istihdam oranlarının yükseltilmesi adına bir görevini de oluşturmaktadır. Bu alt bölüm içerisinde, Türk Dünyasının kültür ve yaratıcı endüstrileri için bir dizi önerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, Türk Dünyasının bütününe kapsayan projelere ihtiyaç duyulduğunu belirtmek gerekir. Gerçekten de, örneğin Avrupa Birliği "yaratıcı şehirler ağı" projesi içerisinde 2010 yılında Türkiye'den İstanbul'un, Almanya ve Macaristan'daki şehirlerle birlikte, "Avrupa Kültür Başkenti" unvanını almasına rağmen (<http://www.bbc.com>, 2010: 1) böylesi bir unvanın ülkenin gelişmişlik düzeyi için ne denli bir etkiye sahip olduğu tartışmalıdır. Birleşmiş Milletler Eğitim, Kültür ve Bilim Örgütü'nün "yaratıcı şehirler ağı" projesi ise yeni başlamış olmasına rağmen, Türk Dünyası için de anlamlı olarak değerlendirilebilecek bir girişim olarak değerlendirilmelidir. 2017 yılı içerisinde; Türkiye'den İstanbul'un tasarım, Kütahya'nın zanaat ve geleneksel halk sanatları, Hatay'ın gastronomi, Kazakistan'dan ise Almaata Şehri'nin müzik alanında yer aldığı Birleşmiş Milletler yaratıcı şehirler ağı

içerisinde, Türk Dünyasından daha fazla şehrin katılımının sağlanması, en azından bu çalışmanın yazarı tarafından, düşünülmektedir (<http://en.unesco.org>, 2017:1). Yaratıcı şehirler ağı projesinin, kültürel mirasın korunması ve ülkelerin küresel kültürel akış içerisinde yer edinebilmesi için anlamlı olsa da gelişmekte olan ülkelerin kültür ve yaratıcı endüstriler alanında geliştirilmesi gereken politika alanlarının bulunduğu da söylenmelidir. Terry Flew (2012: 57); Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konseyi tarafından işaret edilen, gelişmekte olan ülkelerde kültür ve yaratıcı endüstri politika alanlarını aşağıdaki gibi maddeleştirmektedir. (1) yeni enformasyon ve iletişim teknolojilerine erişimin sağlanması ve geliştirilmesi. (2) standart kredi kaynaklarına erişmekte önemli problemler yaşayan küçük ölçekli kültür ve yaratıcı endüstriler alanındaki girişimcilerin, finansman kaynaklarına ulaşmasının sağlanması ve geliştirilmesi. (3) kültürel ajanslar ve bakanlıkların, özellikle söz konusu endüstrilerin ve teknolojilerin geliştirilmesiyle doğrudan ilgili olan kamu kuruluşları dışında yer alan sektör temsilcilerini ile esnek ve bütünleşmiş, sürdürülebilir ilişki kurma olanaklarının sağlanması ve geliştirilmesi. (4) yaratıcı sanatçıların gelir elde edebilmesi için korsan uygulamalarla mücadele edilmesi ve koleksiyon ajanslarının geliştirilmesi. Son olarak ise (5) öncelikle küçük ölçekli ve bağımsız kültür üreticileri olmak üzere, yaratıcı endüstri kümeleşmelerinin desteklenmesi, geliştirilmesi ve söz konusu girişimciler için kaynaklara erişimin sağlanması yönündeki öneriler, gelişmekte olan ülkeler için kültür ve yaratıcı endüstriler alanında öncelikli politika alanları olarak öne çıkmaktadır. Gerçekten de, ortak kültürel değerler üzerine yükselen Türk Dünyasının kültür ve yaratıcı endüstrilerinin ilk düzeyde “uluslararasılaşması” ve ulus ötesi yönetim ağının kurulması, tıpkı küresel düzeyde gelişmekte olan ülkelerin oluşturduğu “çatı örgütler” gibi, kapsamlı bir yönetim modelinin geliştirilmesi için anlamlı olacaktır. Bu doğrultuda, Türk Dünyasının kültür ve yaratıcı endüstrileri içerisinde “uluslararasılaşma” bir diğer seçeneği oluşturmaktadır. Kore’nin, Hallyu 1.0 ve Hallyu 2.0 projelerinde örnekleri görüldüğü üzere (Lee 2015: 172), Türk Dünyasının Türk Devletleri’nin dışında yer alan nüfusuna kültür ve yaratıcı endüstrileri ile birlikte açılması anlamlı bir girişim olarak öne çıkmaktadır. Türk Dünyası ülkeleri için bir diğer yönetim unsuru ise yeni enformasyon ve iletişim teknolojilerinin ithalatçısı olmak yerine marka sahibi üreticisi olmayı tercih etmektir. Aşağıdaki Tablo 6 içerisinde, Türkiye ve Türk Cumhuriyetleri’nin internet erişim oranları ve toplam internet kullanıcısı sayısı yer almaktadır.

Tablo 6. *Türk Dünyası'nın Belirli Ülkelerinde İnternet Erişim Oranları* (<http://www.internetworldstats.com>, 2018 yılı verilerinden yararlanılarak araştırmacı tarafından derlenmiştir).

Ülke İsmi	Nüfusu	İnternet Kullanıcıları	İnternet Erişimi	Bölgesindeki İnternet Kullanıcılarına Göre Oranı	Facebook Kullanıcıları
Türkiye	80,417,526	56,000,000	%69.6	%8.5	56,000,000
Azerbaycan	9,973,697	7,799,431	%78.2	%0.4	1,800,000
Kazakistan	18,064,470	13,873,513	%76.8	%0.7	1,500,000
Tacikistan	8,858,115	1,813,256	%20.5	%0.1	84,000
Türkmenistan	5,502,586	989,915	%18.0	%0.1	15,000
Özbekistan	30,690,914	15,453,227	%50.4	%0.8	530,000
Yaklaşık Nüfus Toplamı	153,507,308				
Yaklaşık İnternet Kullanıcısı Toplamı		95,909,342			

Türk Dünyasının kültür ve yaratıcı endüstrilerin ekosistemi içerisinde 95 milyonun üzerindeki gücü, yeni enformasyon ve iletişim teknolojilerinin yalnızca ithalatçısı olarak değil bununla birlikte üreticisi olarak da yer alınabilmesi için güçlü bir gerekçe oluşturmaktadır.

Yaratıcı endüstriler ekosistemi içerisinde; bilgi toplumu mirasının, bireysel yetenek, yaratıcılık ve fikri haklar temelinde geliştirilmesi gereken “nitelikli” insan kaynağına duyulan ihtiyacın vurgulanması gerekir. Yukarıda genel olarak değerlendirilen büyüklükteki bir nüfus için yetenek ve niteliğe dayanan yeni eğitim kurumlarının, eğitimin tüm düzeylerinde yaygınlaştırılması ya da farklı ifade edildiğinde eğitimin, Türk Dünyası içerisinde küreselleşmesi ve uluslararasılaşması unsurlarının yeniden düşünülmesi anlamlı olacaktır. Bununla birlikte, Türk Dünyası kültür ve yaratıcı endüstrilerinin yönetişimi için bir diğer önemli bir düşünce Nebi Özdemir'in (2012: 366) katkısı ile

geliştirilmektedir. Özdemir'in işaret ettiği üzere kültür turizmi Türk Dünyası için mesafelerin ve dil engellerinin aşılabilmesi adına önemli bir olanak olarak ortaya çıkmaktadır. Bu doğrultuda, Türk Dünyası düşünce, bilim ve kültür alanlarındaki, Yunus Emre, Nasrettin Hoca gibi öncü temellinde kültür turizminin desteklenmesi önemli bir diğer olanağı sunmaktadır.

Sonuç

Kültür ve yaratıcı endüstrilerin; Türk Dünyası özelinde değerlendirilmesini amaçlayan bu çalışma içerisinde, gelişmekte olan ülkeler perspektifinden bir “olanaklar” ve “sorunlar” evreni olarak sözü edilen endüstrilere yeniden değer biçilmiştir. Kültür ve yaratıcı endüstriler ekosistemi; gelişmiş ülkelerden daha çok “gelişmekte olan” ve “geçiş ekonomilerindeki” ülkeler için oldukça anlamlı bir tartışma zemini oluşturmaktadır.

Ülkelerin, kültür ve yaratıcı endüstrileri aracılığı ile küresel kültür akışı içerisinde yer alabilmesi yalnızca yeni istihdam ve refah kaynakları olarak değil bununla birlikte uluslararası “imaj” ve “algı” yönetimi için de anlamlıdır. O denli ki, neo liberal politikalar eliyle inşa edilen 1980’li yıllar boyunca gelişen küreselleşme sürecinin, ağırlıklı olarak Amerika Birleşik Devletleri merkezli, sınırlı sayıdaki, kültür endüstrisi aracılığıyla yönlendirilen bir küresel kültürel akışın bir “tek tipleştirme” ve “bağımlılık” denklemini ortaya çıkarttığı artık bir sır değildir. Kültür ve yaratıcı endüstriler ekosistemi içerisinde farklı bir küreselleşme sürecinin olabileceğini görülmesi bu doğrultuda anlamlı bir uğrağı oluşturmaktadır. Gerçekten de, önceki alt bölümler içerisinde değerlendirildiği üzere Hollywood’un yerini gittikçe Bollywood ve Nollywood’un alması öte yandan Kore’nin sistemli projesi olan Hallyu aracılığı ile birlikte kültür ve yaratıcı endüstrilerin yükselen örneği olarak öne çıkması dikkate alındığında aslında görülen; daha yaşanabilir ve kültürel açıdan daha zengin bir dünyanın varlığıdır. Bununla birlikte, bu çalışmanın odağında yer alan Türk Dünyası kültür ve yaratıcı endüstrilerinin gelişmesine dair bir diğer önemli sorumluluk, siyasa düzeyinde olduğu kadar hatta belki de daha da önemli olarak, akademik çalışmaların da önemli bir görevidir.

Bir önceki alt bölüm içerisinde yer aldığı üzere, kültür ve yaratıcı endüstrilerin siyasa düzeyindeki bir yönetim modeli ekseninde ele alınması tek başına yeterli değildir. Gerçekten de, siyasa düzeyindeki ilginin yanı sıra

akademik düzeyde de sözü edilen endüstrilere dair bir ilginin, en azından, “uyandırılması” gerekmektedir. Öyle ki, Türk Dünyası akademisyenlerinin birlikte gerçekleştirebilecekleri ortak projelere her zamankinden daha çok ihtiyaç duyulmaktadır. Bu doğrultuda, özellikle, kültür ve yaratıcı endüstrilerin Türkiye ve Türk Cumhuriyetleri’ndeki kümeleşmesi ve böylesi bir kümeleşme üzerinden ülkelerin genel refahına nasıl bir katkı sunulabileceği sonraki dönemlerin akademik tartışmaları içerisinde yer almalıdır. Öte yandan, Türk Dünyası akademisyenlerini kültür ve yaratıcı endüstrileri yeniden düşünmeye davet eden uluslararası kongrelerin düzenlenmesinin anlamlı bir katkı olacağı bu çalışmanın yazarı tarafından düşünülmektedir. Kültür ve yaratıcı endüstrilerin geniş doğası dikkate alındığında söz konusu endüstrilere dair araştırmaların, karşılıklı paylaşımların anlamlı olduğu söylenmelidir.

Bu çalışmanın odağında yer alan Türk Dünyası ülkeleri, kültür ve yaratıcı endüstrileri aracılığı ile kültürlerini, küresel kültürel akışın öncü “aktörleri” olarak bütün bir “küreye” yaydıkça, refah ve istihdamın yeni kaynaklarını değil refahı da anlamlı kılan bir kültürel doygunluğu oluşturacak ve belki de kültür ve yaratıcı endüstriler ekosistemini anlaşılır kılacaktır. Ancak böylesi bir anlamlı kılma çabası, yukarıda da sözü edildiği üzere toplumun geniş kesimlerinin, kültür ve yaratıcı endüstriler içerisinde yer alan çalışanların, politika düzeyinde karar alıcıların olduğu kadar, hatta böylesi katkılardan daha da önemli olarak, Türk Dünyası akademisyenlerinin önemli bir görevi ve sorumluluğunu oluşturmaktadır. Üstelik kültür ve yaratıcı endüstriler içerisinde akademisyenlerin gerçekleştirebileceği geniş bir tartışma alanı hem pratikte hem de kuramsal olarak geniş bir düzeyde bulunmaktadır. Örneğin, Türk Dünyası’nda girişimcilik, yeni fikirlerin geliştirilmesi, karşılaştırmalı politika analizlerinin ve yönetim modellerinin tartışılması, özellikle gelişmiş ülkelerde örnekleri yoğun olarak görülen “fikirler için kuluçka merkezlerinin” ve araştırma olanaklarının geliştirilmesi bu anlamda önem taşımaktadır. Bunun yanı sıra, özellikle bilgi toplumu tartışmaları ve bilgi toplumu dönüşümü düşünüldüğünde “yetenek, yaratıcılık ve fikri haklara dayalı” kariyer merkezlerinin Türk Dünyası içerisinde geliştirilmesi bu çalışmanın ardından Türk Dünyası akademisyenlerinin ilgisine sunulmaktadır. Türk Dünyası; bir bütün olarak değerlendirildiğinde, böylesi bir ekosistemi anlamlı kılabilecek güce sahiptir.

Açıklamalar

- 1 Kültür ve yaratıcı endüstrilerin yönetim modellerinde özellikle de Avrupa Birliği siyasa gündemi içerisinde (<http://www.keanet.eu>, 2009: 9) yer alan “eş merkezli” ya da “ortak merkezli” daireler modeli, kültürel değere özel bir atıf geliştirmektedir.
- 2 Ankara Kültür Araştırması çalışmasında belirtildiği üzere (<http://www.ccp.gov.tr>, 2013: 13); “sembolik metin modeli”; kültürel sektörlerin toplumsal kültür üzerinde sahip oldukları dikkate alarak geliştirilen sınıflandırmayı içermektedir.
- 3 Bu çalışma öncesinde, aynı araştırmacının henüz değerlendirme aşamasındaki diğer çalışması, “Küreselleşme, Neo Liberalizm ve Yaratıcı Endüstriler: Alternatif Bir Yönetişim Üzerine Bir Not”, küresel yönetim modeli içerisinde kültür ve yaratıcı endüstrileri tartışmayı amaçlamakta ve kültür ve yaratıcı endüstrilerin yönetişimi için ulusal bir politika önerisi geliştirmektedir.
- 4 1994 yılında Avustralya’nın “Creative Nations” projesi ile birlikte; kültür ve yaratıcı endüstriler yönetişimi kavramını ilk kullanan ülke Avustralya’dır (Rowe, Noble, Bennett ve Kelly 2016: 10).
- 5 Kavram; işletme yazını içerisinde önemli bir tartışma alanı olarak markaların küreselleşmesi içerisinde ele alınarak geliştirilmekte ve şirketlerin küreselleşmesi ve uluslararasılaşması eş anlamlı ve birbirinin yerine ikame edilerek kullanılmaktadır (Yeşil 2010: 37).
- 6 Nebi Özdemir (2009: 76), kültür ekonomisi ve endüstrilerinin yakın dönem içerisinde yaygın olarak, yaratıcı endüstriler biçiminde tanımlandığını belirtir. Özdemir’in vurguladığı üzere yaygın olan böylesi bir durum, kültürün yaratıcılık boyutunun öne çıkartılmasıyla ticari niteliğinin örtülmeye çalışıldığı biçimde yorumlanmaktadır.
- 7 Yaratıcı ekonomiler bir dizi ölçüt çerçevesinde ele alınmaktadır. Bu doğrultuda, (1) yaratıcı değerlere dayanmak. (2) sosyal ve kültürel çeşitlilik ile insani gelişimi desteklerken, gelir oluşumu ve yeni iş alanları yaratılmasını ve ihracat kazançlarını belirlemek. (3) teknoloji, entelektüel nitelikler ve turizm hedefleriyle karşılıklı etkileşimli olmak. (4) Makro ve mikro ölçekte tüm ekonomiyle kesişen, bir dizi bilgi tabanlı ekonomik aktiviteden oluşmak. (5) Yenilikçi, çoklu, disiplinli ve bakanlıklar arası faaliyetler için uygulanabilirlik ve gelişim seçeneklerini oluşturmaktadırlar. Son olarak (6) Merkezlerinde, yaratıcı endüstrileri bulundurlar (aktaran Hocoğlu, 2015:191).
- 8 James J. Gregory (2016: 160), yaratıcı endüstriler etrafında kurulan tar-

tışmaların 2000’li yıllarla birlikte bu kez yaratıcı şehirler olmak üzere bir bütünleşmeye doğru bir evrim yaşadığını belirtir.

- 9 Des Freedman’ın (2006: 24-25) belirlediği üzere; ulus ötesi anlaşmaların mimarisi, tek başına Amerika Birleşik Devletleri’nin hegemonyasını pekiştirmeyi amaçlamaktadır

Kaynaklar

- Artz, Lee (2015). *Global Entertainment Media: A Critical Introduction*. Malden, Oxford, West Sussex: Wiley Blackwell Publication.
- Beukelaer, De Chrisrian (2017). “Toward an African take on the Cultural and Creative Industries”. *Media, Culture and Society* 39(4): 582-591.
- Beukelaer, De Christian (2014). “Creative Industries in “Developing” Countries: Questioning Country Classifications in the UNCTAD Creative Economy Reports”. *Cultural Trends* 23(4): 232-251.
- Department of Culture, Media and Sport (2001). “Creative Industries Mapping Document, 2001”. <http://www.creativitycultureeducation.org> (Erişim Tarihi: 22.01.2018).
- Doyle, Gillian (2016). “Creative Industry and Policy”. *European Journal of Communication* 31(1): 33-45.
- Fahmi, Zikri Zul, Philip McCann ve Sierdjan Koster (2017). “Creative Economy Policy in Developing Countries: The Case of Indonesia”. *Urban Studies* 54(6): 1367-1384.
- Flew, Terry (2012). *The Creative Industries: Culture and Policy*. London, California: Sage Publications.
- Flew, Terry, Stuart Cunningham (2010). “Creative Industries After the First Decade of Debate”. *The Information Society* 26(2): 113-123.
- Freedman, Des (2006). “Media Policy Making in the Free Trade Era: The Impact of the GATS Negotiations on Audiovisual Industries”. *Trading Culture: Global Traffic and Local Cultures in Film and Television*. içinde. Ed: Sylvia Harvey. Lincoln: John Bibly Publishing. 21-33.
- Garnham, Nicholas (2006). “From Cultural to Creative Industries”. *International Journal of Cultural Policy*. 15-29.
- Gregory, James (2016). “Creative Industries and Urban Regeneration: The Maboneng Precinct, Johannesburg”. *Local Economy* 31(1-2): 158-171.
- Hartley, John, Jason Potts, Stuart Cunningham, Terry Flew, Michael Keane ve John Banks (2013). *Key Concepts in Creative Industries*. Washington Dc, Los Angeles, Londra, New Delhi ve Singapur: Sage Publications.

- Hocaoğlu, Dilek (2015). “Yaratıcı Endüstrilerin Yerel Ekonomilerdeki Önemi ve Tasarımın Bu Endüstrilere Katkısı”. *Planlama* 25(3): 189-194.
- <http://www.bbc.com> (2010). “Avrupa Kültür Başkentleri”. (Erişim Tarihi: 13.02.2018).
- <http://www.ccp.gov.tr> (2013). "Ankara Kültür Ekonomisi: Sektörel Büyüklüklerin Değerlendirilmesi". (Erişim Tarihi: 04.02. 2018).
- <http://www.ec.europa.eu/culture> (2012). “Communication from the Commission to the European Parliament. The Council, The European Economical Social Committee and the Committee of the Regions. Promoting Cultural and Creative Sectors for Growth and Jobs in the EU”. Brussels: COM 537”. (Erişim Tarihi: 31.01.2018).
- <http://www.en.unesco.org> (2017). “64 Cities Join the Unesco Creative Cities Network”. (Erişim Tarihi: 13.02.2018).
- <http://www.en.unesco.org> (2018). “Creative Cities Network”. (Erişim Tarihi: 13.02.2018).
- <http://www.hdr.undp.org> (2018). “Human Development Report”. (Erişim Tarihi: 08.02.2018).
- <http://www.internetworldstats.com> (2018). “Internet Usage in Asia”. (Erişim Tarihi: 13.02.2018).
- <http://www.internetworldstats.com> (2018). “Internet Usage in Europe”. (Erişim Tarihi: 13.02.2018).
- <http://www.keanet.eu> (2009). “The Impact of Culture on Creativity: A Study Prepared for the European Commission Directorate-General for Education and Culture”. (Erişim Tarihi: 25.11.2017).
- <http://www.keanet.eu> (2009). “The Impact of Culture on Creativity: A Study Prepared for the European Commission Directorate-General for Education and Culture”. (Erişim Tarihi: 25.11.2017)
- <http://www.unctad.org> (2008). "Creative Industry Report 2008: The Challenge of Assessing the Creative Economy. Towards Informed Policy-Making". (Erişim Tarihi: 31. 01. 2018).
- <http://www.unctad.org> (2018). “About Unctad”. (Erişim Tarihi: 08.02.2018).
- <http://www.unctad.org>. (2015). “Creative Industry Outlook and Country Profiles: Trends in International Trade in Creative Industries”. (Erişim Tarihi: 08.02.2018).
- <http://www.unctadstat.unctad.org>. (2018). “Classifications”. (Erişim Tarihi: 08.02.2018).
- <http://www.unesco.org> (2018). “Creative Industries”. (Erişim Tarihi: 31.01.2018).
- <http://www.wipo.org> (2018). “The Economic Performance of Copyright Based Industries”. (Erişim Tarihi: 31.01.2018).

- <http://www.worldcreative.org> (2017). “Cultural Times: The First Global Map of Cultural and Creative Industries”. (Erişim Tarihi: 22.11.2017).
- Jin, Dal Yong (2015). “New Perspectives on the Creative Industries in the Hallyu 2.0 Era: Global-Local Dialectics in Intellectual Properties”. *Hallyu 2.0: The Korean Wave in the Age of Social Media*. Ed: Sangjoon Lee ve Abe Mark Nornes. Michigan: Michigan University Press. 53-73.
- Lee, Sangjoon (2015). “From Diaspora TV to Social Media: Korean TV Dramas in America”. *Hallyu 2.0: The Korean Wave in the Age of Social Media* içinde. Ed: Sangjoon Lee ve Mark Nornes. Michigan: Michigan University Press. 172-195.
- McRobie, Angela (2016). *Be Creative: Making a Living in the New Culture Industries*. Malden: Polity Press.
- Mitkus, Tomas (2016). “Internationalization Process of Creative Industries: Tendencies, Problems and Challenges”. *Forum Scientiae Oeconomia* 4(4): 27-37.
- Özdemir, Nebi (2009). “Kültür Ekonomisi ve Endüstrileri ile Kültürel Miras Yönetimi İlişkisi”. *Milli Folklor* 84: 73-86.
- Özdemir, Nebi (2012). *Kültür Ekonomisi ve Yönetimi: Seçki*. Ankara: Hacettepe Yayınları.
- Rauning, Gerald (2013). “Kitlelerin Aldatılışı Olarak Yaratıcı Endüstriler”. Çev: Elçin Gen. <http://www.skopdergi>. Sayı: 4: 1-8. (Erişim Tarihi: 06.11.2017).
- Rowe, David, Greg Noble, Tony Bennett ve Michelle Kelly (2016). “Transforming Cultures? From Creative Nation to Creative Australia”. *Media International Australia* 15(8): 6-16.
- UNCTAD ve UNDP (2010). *Creative Economy Report 2010: Creative Economy a Feasible Development Option*. Geneva: United Nations Publications.
- Yeşil, Salih (2010). “Küreselleşme ve İşletmelerin Küreselleşme Süreçleri: Karşılaşılan Fırsatlar ve Tehditler”. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi* 6(6): 22-72.

An Assessment on the Governance of the Creative Industries in the Turkish World*

Serhat Kaymas**

Abstract

This study is aimed to deal with cultural and creative industries, which is a notably remarkable for a new source of employment and welfare, within the developing countries perspectives. In this sense, the study has discussed these industries through the lens of contemporary conditions of the cultural and creative industries governance model and the study will focus on the following question: Is the cultural and creative industries whether the stand for sustainable development for the developing countries or these industries, especially at the dawn of the new century, is a new kind of cultural imperialism? The question is providing a bases for the study's research and in this sense the is seeking an entirely and meaningful answer for this debates. The study is based on public policy analysis and improvement of the some offers for the governance on the cultural and creative industries in the context of the Turkish World. As cultural and creative industries developing as a new source of employment and welfare for the countries in the globally, the governance model, and in this sense the debates on the developing of governmentality for these industries, has gain a privileged position. However well-structured discussion is ongoing in the literature on the governmentality of these industries, the developing countries has got only a few opportunities either "policy transfer" from developed countries and followed developed countries governmentality experiences or the new opportunities such as internationalization of their cultural and creative industries. Having evaluated cultural and creative industries governmentality models both developed and developing countries, at the end of the study the author of this article has offered some alternative government models for the Turkish World.

Keywords

Cultural industries, creative Industries, internet penetration and penetration rates, digital divides, knowledge society, governance of cultural and creative industries.

* Date of Arrival: 14 February 2018 – Date of Acceptance: 17 April 2018

You can refer to this article as follows:

Kaymas, Serhat (2019). "Türk Dünyasında Kültür ve Yaratıcı Endüstri Yönetişimi Üzerine Bir Değerlendirme". *bilig – Journal of Social Sciences of the Turkic World* 90: 215-243.

** Assoc. Prof. Dr., Hacettepe University, Faculty of Communication, Department of Communication Sciences – Ankara/Turkey

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4096-1546>

ahmetserhat.kaymas@windowslive.com

Оценка управления творческими индустриями в тюркском мире*

Серхат Каймас**

Аннотация

Данное исследование проводится с целью изучения культурных и творческих индустрий как новых источников процветания и занятости с точки зрения развивающихся стран. Культурные и творческие индустрии рассмотрены в контексте обсуждения моделей государственной политики и управления. В контексте реалий тюркского мира рассматривается вопрос о том, представляют ли рассматриваемые индустрии новое поле «возможностей» для развивающихся стран или новые формы империализма на заре XXI века. В работе сделан анализ государственной политики в этой сфере и выработаны рекомендации для тюркского мира. Что касается управления культурными и креативными индустриями в тюркском мире, то целью исследования было проверить модель интернационализации, примеры которой наблюдаются в опыте развитых стран. В работе обсуждаются модели управления культурными и креативными индустриями в тюркском мире и разработаны рекомендации, основанные на интернационализации культурных и творческих индустрий в тюркском мире.

Ключевые слова

Культурные индустрии, творческие индустрии, доступ в Интернет, цифровое разделение, общество знания, управление культурной и творческой индустриями.

* Поступило в редакцию: 14 февраля 2018 г. – Принято в номер: 17 апреля 2018 г.

Ссылка на статью:

Kaymas, Serhat (2019). “Türk Dünyasında Kültür ve Yaratıcı Endüstri Yönetişimi Üzerine Bir Değerlendirme”. *bilig* – Журнал Гуманитарных Наук Тюркского Мира 90: 215-243.

** Доц., д-р, университет Хаджеттепе, Факультет связи, кафедра коммуникационных наук – Анкара / Турция

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4096-1546>

ahmetserhat.kaymas@windowslive.com